

Ida-Viru maakonna õiglase ülemineku platvormi esimene kokkusaamine 19.06.2020.

Kohtla-Järve Kultuurikeskus

Kokkusaamise kokkuvõte.

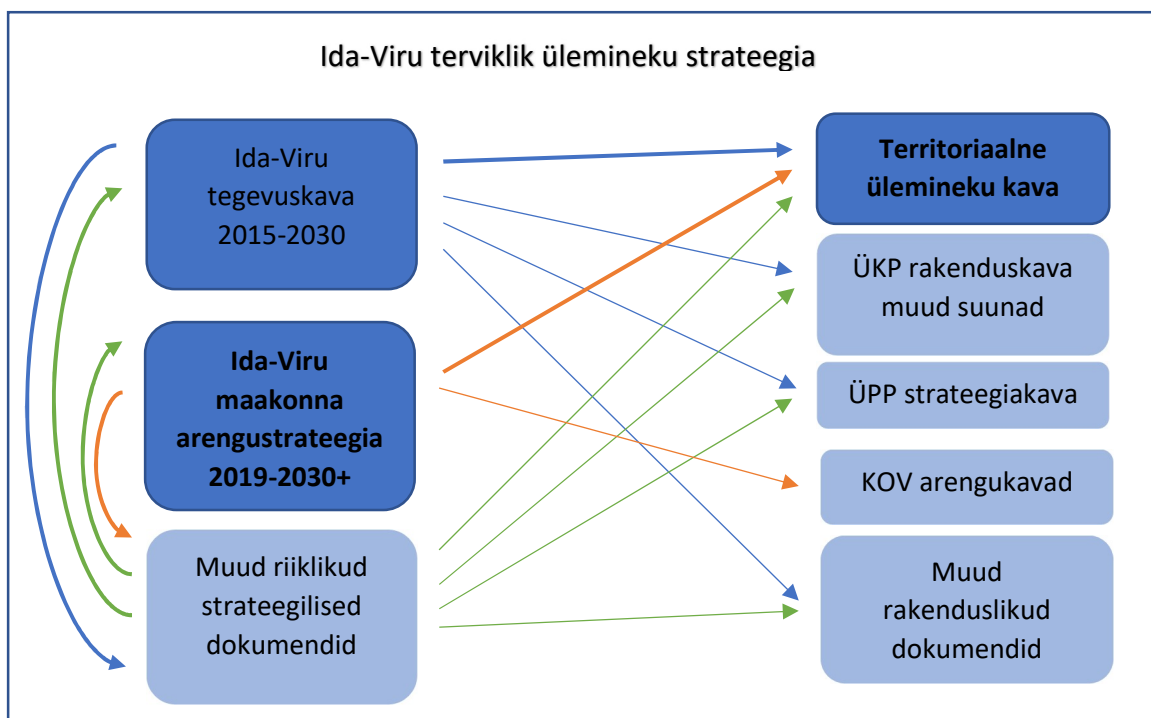
Õiglane üleminek on Eesti siseriiklike ja rahvusvaheliste kliimaeesmärkide täitmiseks vajalike meetmete rakendamine selliselt, et üleminekul süsinikuneutraalsele majandusele on maksimaalsel võimalikul määral tagatud elanike, kohalike omavalitsuste ja riigi heaolu säilimine ning ettevõtjatele tagatud avaliku sektori tugi üleminekust tulenevate uute ärivõimaluste leidmisel ja rakendamisel.

Kõige otsesemalt puudutab õiglase ülemineku protsess Ida-Virumaad. Maakonna tasandil tähendab õiglane üleminek CO² intensiivse majanduse ümberkorraldamist. See hõlmab endast nii põlevkivi sektori ümberkorraldamist kui maakonna majanduskeskkonna mitmekesistamist koos töötajate oskuste arendamisega ja elukeskkonna parandamist, mis tagab piirkondliku tööhõive, sissetulekute säilimise ja Eesti strateegilise varustatuse elektrienergiaga.

Ehkki ülemineku protsess süsinikuneutraalsele majandusele on pikemaajalisem, on hetkel fookuses järgneva 10 aasta tegevused seatud pikaajalise eesmärgi suunas liikumiseks. Aastaks 2030 on Eesti riik seadnud eesmärgiks vähendada kasvuhoonegaaside koguheidet võrreldes 2018. aastaga 70% . Ligikaudu 70% Eesti kasvuhoonegaaside koguheitest on seotud suureenergeetika ja – tööstusettevõtetega, millest omakorda ligi 90% tekib Ida-Virumaal asuvates käitistes.

Õiglase ülemineku strateegia koostamise protsessi tutvustus

Hardi Murula Ida-Virumaa Omavalitsuste Liidust ja Priidu Ristkok Rahandusministeeriumist andsid ülevaate kavandatavast Ida-Virumaa õiglase ülemineku strateegia koostamise protsessist. Eraldi strateegilist dokumenti koostama ei hakata, riigi poolsed tegevused kajastuvad muutmisel olevas valitsuse Ida-Virumaa tegevuskavas ning kohalike omavalitsuste ja maakondlike partnerite tegevused samuti muutmisel olevas Ida-Viru maakonna arengustrateegias. Mõlemas strateegilises dokumendis kokku lepitud õiglase ülemineku tegevused moodustavad kokku õiglase ülemineku kava.

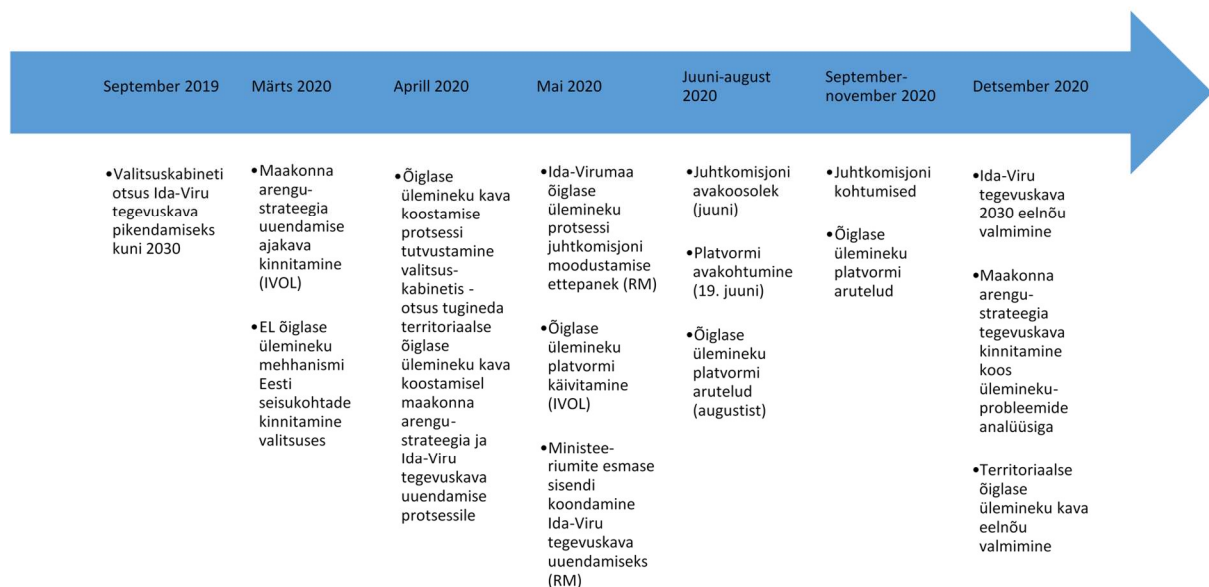
Ülemineku strateegia koostamiseks ja elluviimise juhtimiseks on Rahandusministeeriumi poolt moodustatud juhtkomisjon, mis koosneb asjaomaste ministeeriumide, Ida-Virumaa Omavalitsuste Liidu ja huvirühmade esindajatest. Juhtkomisjoni roll on teha ettepanekuid Rahandusministeeriumile ja IVOL-ile Ida-Virumaa tegevuskava ning maakonna arengustrateegia täiendamiseks ning anda enda poolne seisukoht rakenduskavale lisatava territoriaalse üleminekukava eelnõu osas, anda seisukoht üleminekukava alusel rakendatavate sekkumiste eelnõude ning muude ÜKP rakenduskava sekkumiste eelnõude kohta, millel on oluline mõju Ida-Virumaa õiglasele üleminekule. Juhtkomisjoni roll on ka seirata territoriaalne üleminekukava elluviimist ning teha soovitusi selle või selle alusel rakendatavate sekkumiste muutmiseks. Juhtkomisjoni koostamise alused seis ja töökord, sh otsuste langetamise kord, on kehtestatud riigihalduse ministri käskkirjaga. Juhtkomisjoni volitused kehtivad kuni perioodi 2021-2027 ÜKP rakenduskava lõpparuande heakskiitmiseni Euroopa Komisjoni poolt.

Laiapõhjalise kaasamismehhanismina ning õiglase ülemineku protsessi elluviimiseks ettepanekute kujundamiseks on moodustatud Ida-Virumaa Omavalitsuste Liidu poolt laima kandepinnaga Ida-Virumaa õiglase ülemineku platvorm.

Platvormi roll on õiglase ülemineku arutelude ja kaasamise korraldamine.

Platvorm töötab läbi erinevad arvamused ning formuleerib ettepanekud õiglase ülemineku korraldamiseks, mis on sisendiks juhtkomisjonile ning protsessiga seotud strateegiadokumentide koostajatele riigi ja piirkonna tasandil.

Õiglase ülemineku kava koostamise protsessi ajakava on väga kiire. Kuigi EL riikide taseme ei ole hetkel veel kokkulepet järgmise rahastamisperioodi (algab 2021) osas, on plaanide kohaselt kavas esitada Eesti poolsed ettepanekud struktuurivahendite kasutamise osas (sh. õiglase ülemineku toetusfond) Euroopa Komisjonile 2020 a lõpus.

Planeeritud ajakavas võib tulla muutusi, kuid hetkeseisuga planeerime suvel esimesi kokkusaamisi ning ideekorjet ja kitsamas ringis arutelusid ning suuremate aruteludega jätkame juba alates augusti teisest poolest.

Ida-Virumaa õiglase üleminek

Kohalike omavalitsuste vaade

Eesmärgid 2030

1. Elanikke mitte vähem kui 120 000 inimest
2. Tööhõive vähemalt 35 000
3. Keskmise palk 1 600 (üle Eesti keskmise, vähemalt 85%

Tallinn/Harju keskmisest palgast

Eesmärgid 2050

1. Toimuvad innovaatilised lahendused, mida on võimalik eksportida.
2. Tulevikuenergia tootmine.
3. Hea paik ettevõtluseks ja elamiseks (elanikkonna kasv)

Ettevõtjate vaade

Eesmärgid 2030

- Tunnistada, et meil ei ole häid lahendusi
- Analüüsida ning võtta seisukoht regulatsioonide osas, mis on kriitilised põlevkiviõli tootmisele kindluse andmiseks vähemalt aastani 2040-50
- Võtta seisukoht, milline kvoodipoliitika tagab õiglase ülemineku tempo
- Luua kompensatsioonimehhanism ettevõtjale kiirema väljumise puhuks
- Luua põhjused, et meelitada uut väärtust loov erakapital investeerima
- Mõista, et sotsiaalse iseloomuga investeeringud toetavad, kuid ei asenda väärtust loovaid investeeringuid

Keskkonnaühenduste vaade

Eesmärgid 2030

- Keskkonnaorganisatsioonid kui üks osapooltest
- Maakondlik plaan G kui kõige "kliimakindlam"
- Mitte KAS, vaid MILLAL väljuda põlevkivienergeerikast?
- Suurem konkurentsivõime, õiglasem üleminek
- Eesti majanduse arengutsenaariumid 2035
- Näiteks: mahetoidu tootmine ja eksport Ida suunal, kohaliku taastuvenergia tootmine, kooperatiivid
- Aga: maailm muutub kiiresti

Ametiühingute vaade

- uued investeeringud põlevkivisektorisse, et tagada konkurentsivõime ja väiksem keskkonnamõju
- tööstust saab asendada tööstusega
- samaväärse palgatasemega uute töökohtade loomine

Riigisektori vaade

- uued kõrge lisandväärtusega töökohad
- (tuleviku)energiatootmine

Arutelude käigus pakkusid erinevad osapooled välja lahendusi/tegevusi mida on vaja teha, et toodud lahendused toimiksid ja eesmärgid täituksid. Arutelude kokkuvõtte on lisatud eraldi.

Kokkusaamise kokkuvõtte:

- Üleminek saab olla õiglane ainult juhul, kui see toimub pikema aja jooksul ning kokku lepitud kava alusel;
- Ülemineku tegevuste peamine fookus peab olema ettevõtluse (kõrge lisandväärtusega ja kõrgema palgaga töökohtadega) ja elukeskkonna (transpordiühendused, kultuur, avalik ruum, teenused) arendamisel;
- Üleminek peab toimuma selliselt, et toimiva põlevkivisektori kõrvale tekkivad uued töökohad, mitte põlevkivi sektori sulgemise ja alles siis võimalike lahenduste leidmisega;
- Eesti suudab täita 2030 võetud kliimaeesmärgid ka töötava põlevkivisektoriga. Kehtivad eesmärgid ei ole mitmete osapoolte arvates mõistlik ennaktempos tõsta vaid pigem keskenduda 2050 kliimanetraalsuse visiooni saavutamiseks vajalike lahenduste välja töötamisele. Keskkonnaühendused märkisid, et õiglase ülemineku kontekstis on oluline euroopa kliimapolitikast ja rohepöördest mõjutatud inimeste ettenägelik aitamine ning sellest lähtudes vastupidava plaani koostamine;
- Kõik osapooled leidsid ühiselt, et oluline on maakonna rahvaarvu vähenemise pidurdamine, selguse saavutamine põlevkivisektori tuleviku osas ning täna sektoris töötavate inimeste elatusaseme säilimine ka edaspidi.

Kokkuvõtte koostas: Hardi Murula